

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 29 sierpnia 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. przyznał R. B. (1) prawo do świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 29 listopada 2017 r. do 6 stycznia 2018 r., odmówił mu prawa do świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 7 stycznia 2018 r. do 26 lutego 2018 r. oraz od 27 lutego 2018 r. do 27 kwietnia 2018 r. oraz zobowiązał go do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia rehabilitacyjnego w kwocie 3.602,13 zł za okres od 7 stycznia 2018 r. do 26 lutego 2018 r.

Uzasadniając zajęte stanowisko organ rentowy wskazał, iż ubezpieczony nie ma prawa do przyznanego wcześniej i wypłaconego już świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 7 stycznia 2018 r. do 27 kwietnia 2018 r. albowiem od dnia 7 stycznia 2018 r. ma ustalone prawo do emerytury. W konsekwencji, na podstawie art. 84 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, winien zwrócić nienależne i już wypłacone świadczenie rehabilitacyjne za okres od 7 stycznia 2018 r. do 26 lutego 2018 r.

R. B. (1) wniósł odwołanie od ww. decyzji, wskazując, iż jego stosunek pracy ustał z dniem 26 lutego 2018 r. i do tego też czasu przysługiwało mu świadczenie rehabilitacyjne, a wypłata emerytury była w tym czasie zawieszona, w związku z czym nigdy nie pobierał obu świadczeń jednocześnie. Podczas rozprawy w dniu 13 lutego 2019 r. pełnomocnik ubezpieczonego podniosła, iż decyzja o przyznaniu zaliczki na poczet przysługującej emerytury od 7 stycznia 2018 r. zapadła w dniu 13 lutego 2018 r., a ubezpieczony w ogóle nie miał świadomości, że taka emerytura została mu przyznana od dnia 7 stycznia 2018 r.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania wywodząc jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji oraz wniósł o zasądzenie od ubezpieczonego, na rzecz organu, kosztów procesu według norm prawem przepisanych.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny.

Decyzją z dnia 6 grudnia 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. przyznał R. B. (1) prawo do świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 29 listopada 2017 r. do 27 kwietnia 2018 r. W pouczeniu zawarto informację, iż świadczenie rehabilitacyjne nie przysługuje m.in. osobie uprawnionej do emerytury.

Bezsporne, a nadto decyzja z dnia 6 grudnia 2017 r. – akta dot. świadczenia rehabilitacyjnego (nienumerowane strony);

W dniu 25 stycznia 2018 r. R. B. (1) złożył wniosek o przyznanie mu emerytury, wskazując że rozwiązanie stosunku pracy nastąpi z dniem 26 lutego 2018 r. Dodatkowo w tym samym dniu złożył wniosek, w którym wskazał, iż wnosi o wstrzymanie wypłaty świadczenia rehabilitacyjnego od dnia 27 lutego 2018 r. w związku z przejściem na emeryturę od dnia 27 lutego 2018 r. oraz załączył zaświadczenie o zatrudnieniu, w którym wskazano, iż rozwiązanie umowy o pracę nastąpi z dniem 26 lutego 2018 r., a świadectwo pracy zostanie przekazane do organu w dniu 28 lutego 2018 r. po rozwiązaniu umowy o pracę.

Bezsporne, a nadto: wniosek o przyznanie emerytury, pismo z dnia 25 stycznia 2018 r., zaświadczenie o zatrudnieniu – k. 1-3, 5, 6 akt emerytalnych;

Decyzją z dnia 13 lutego 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. przyznał R. B. (1) zaliczkę na poczet przysługującej emerytury od dnia 7 stycznia 2018 r., tj. od daty osiągnięcia wieku. W decyzji wskazano, iż wypłata emerytury ulega zawieszeniu, albowiem R. B. (1) kontynuuje zatrudnienie oraz podano, iż w celu podjęcia wypłaty emerytury należy przedłożyć w oddziale organu świadectwo pracy oraz wniosek o podjęcie wypłaty emerytury.

Bezsporne, a nadto dowód: decyzja z dnia 13 lutego 2018 r. – k. 8 akt emerytalnych;

Po tym jak R. B. (2) dowiedział się od swojego pracodawcy, że organ wydał ww. decyzję z dnia 13 lutego 2018 r., pojechał do Oddziału ZUS w S., gdzie pracownik organu poinformował go, iż nie wie, dlaczego w jego sytuacji została wydana decyzja przyznająca emeryturę od dnia 7 stycznia 2018 r. Pracownik oddziału w S. skontaktował się z pracownikiem oddziału w S., który wydał przedmiotową decyzję, ale osoba ta odmówiła wyjaśnienia sytuacji. Gdyby R. B. (1) zdawał sobie sprawę, że przyznanie emerytury uniemożliwia pobieranie świadczenia rehabilitacyjnego, to szybciej rozwiązałby umowę o pracę z zakładem pracy.

Dowód: zeznania R. B. (2) – nagranie z rozprawy w dniu 13 lutego 2019 r.

W dniu 26 marca 2018 r. organ wydał decyzję o ustaleniu wysokości i podjęciu wypłaty emerytury od dnia 27 lutego 2018 r., tj. od dnia, w którym zakończono wypłatę świadczenia rehabilitacyjnego.

Bezsporne, a nadto dowód: wniosek o podjęcie emerytury, świadectwo pracy, decyzja z dnia 26 marca 2018 r. – k. 10, 11-14, 16-17 akt emerytalnych;

R. B. (1) otrzymał świadczenie rehabilitacyjne za okres od 29 listopada 2017 r. do 26 lutego 2018 r. Stosunek pracy R. B. (1) uległ rozwiązaniu z dniem 26 lutego 2018 r.

Bezsporne;

Sąd Rejonowy zważył, co następuje.

Zgodnie z treścią art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (tekst jednolity Dz. U. 10.77.512 z późn. zm.), zwanej dalej ustawą zasiłkową, świadczenie rehabilitacyjne przysługuje ubezpieczonemu, który po wyczerpaniu zasiłku chorobowego jest nadal niezdolny do pracy, a dalsze leczenie lub rehabilitacja lecznicza rokuje odzyskanie zdolności do pracy, przy czym – jak stanowi art. 18 ust. 7 ww. ustawy – świadczenie rehabilitacyjne nie przysługuje m.in. osobie uprawnionej m.in. do emerytury.

Ustalony powyżej stan faktyczny był między stronami niesporny, spór sprawdzał się natomiast do tego, czy ubezpieczonemu, któremu przyznano emeryturę od dnia 7 stycznia 2018 r., czyli z osiągnięciem wieku emerytalnego, było należne świadczenie rehabilitacyjne pobrane po tym dniu, a także, czy ubezpieczony winien pobrać za okres od 7 stycznia 2018 r. do 26 lutego 2018 r. świadczenie rehabilitacyjne zwrócić.

Przywołany powyżej art. 18 ust. 7 ustawy zasiłkowej wskazuje, że świadczenie rehabilitacyjne nie przysługuje osobie uprawnionej do emerytury, stąd też, z uwagi na prawomocność decyzji z dnia 13 lutego 2018 r. przyznającej emeryturę od dnia 7 stycznia 2018 r., odwołanie od tej części skarżonej obecnie decyzji, która odmawia prawa do świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 7 stycznia 2018 r., musiało ulec oddaleniu.

Na uwzględnienie zasługiwało natomiast odwołanie w części dotyczącej żądania zwrotu pobranego świadczenia rehabilitacyjnego. Brak prawa do świadczenia z ubezpieczeń społecznych nie jest bowiem jednoznaczny z obowiązkiem zwrotu pobranych już kwot.

Zgodnie z art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (zwanej dalej ustawą systemową) osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego. Za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:

1. świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania (art. 84 ust. 2 pkt 1 ustawy) oraz

2. świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia. (art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy).

Art. 84 ust. 2 ustawy systemowej nie stosuje się, jeżeli przepisy szczególne określające zasady przyznawania i wypłacania świadczeń stanowią inaczej (art. 84 ust. 5 tej ustawy).

Kwestię zwrotu świadczeń z ubezpieczenia chorobowego normuje art. 66 ust. 2 powołanej wcześniej ustawy zasiłkowej (znajdujący zastosowanie do świadczenia rehabilitacyjnego na mocy art. 69 ustawy zasiłkowej). W myśl wymienionego przepisu, jeżeli świadczenie zostało pobrane nienależnie z winy ubezpieczonego lub wskutek okoliczności, o których mowa w art. 15-17 i art. 59 ust. 6 i 7 ustawy (wykonywania pracy zarobkowej, spowodowania niezdolności do pracy przez samego ubezpieczonego w wyniku umyślnego przestępstwa lub wykroczenia stwierdzonego prawomocnym wyrokiem sądu albo nadużycia alkoholu, niestawienia się u lekarza orzecznika ZUS lub ustalenia przez tego lekarza wcześniejszej daty ustania niezdolności badanego do pracy) wypłacone kwoty podlegają potrąceniu z należnych świadczeń z ubezpieczeń społecznych lub ściągnięte w drodze egzekucji administracyjnej.

W ocenie Sądu powołany przepis nie wyłącza w przypadku świadczeń wypłaconych w innych okolicznościach niż określone w art. 15 – 17 i 59 ustawy stosowania art. 84 ust. 2 ustawy systemowej. Art. 66 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa reguluje w przypadku takich świadczeń jedynie sposób ich dochodzenia, zaś zawarte w nim sformułowanie „świadczenie pobrane nienależnie”, nakazuje odnieść się do definicji określonej w art. 84 ust. 2 ustawy systemowej.

O nienależnie pobranych świadczeniach można więc mówić w dwóch sytuacjach: gdy zostały one wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania lub gdy zostały one przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia. Analogiczne stanowisko zostało zawarte w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. (I UK 194/11), gdzie wskazano, że art. 66 ust. 2 ustawy z 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa nie stanowi przepisu szczególnego w stosunku do art. 84 ust. 2 u.s.u.s. - w tym znaczeniu, że wyłącza stosowanie tego ostatniego przepisu do nienależnie pobranych zasiłków chorobowych. Przepis art. 66 ust. 2 ustawy zasiłkowej określa w szczególności zasady potrącenia oraz egzekucji, nie wyłącza natomiast stosowania definicji nienależnie pobranych świadczeń, wynikającej z art. 84 ust. 2 u.s.u.s., do nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczenia społecznego, w tym świadczeń rehabilitacyjnych.

W ocenie Sądu analiza zebranego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do uznania, iż w sprawie nie zachodzą przesłanki uznania świadczenia rehabilitacyjnego za nienależnie pobrane w rozumieniu art. 84 ust. 2 ustawy systemowej, przy czym podkreślenia wymaga, iż w niniejszej sprawie organ nie kwestionował samej zasadności wcześniejszego przyznania świadczenia rehabilitacyjnego, uzasadniając późniejsze żądanie zwrotu przyznaniem prawa do emerytury.

Ubezpieczony R. B. (2) w momencie przyznania mu prawa do świadczenia rehabilitacyjnego został pouczony m.in. o tym, iż prawo do tego świadczenia nie przysługuje osobie uprawnionej do emerytury. W pouczeniu nie ma mowy o sytuacji, w której przyznana emerytura jest zawieszona. Niewątpliwie w przeciętnym odbiorze zawieszenie prawa do emerytury (z uwagi na pozostawanie w stosunku pracy), a zatem brak jej faktycznego pobierania, nie powinno pozbawiać prawa do wcześniej przyznanego świadczenia rehabilitacyjnego. W taki właśnie sposób rozumował ubezpieczony zakładając, że emerytura będzie mu wypłacana od dnia 27 lutego 2018 r. (dnia następnego po dniu ustania stosunku pracy) i dlatego też poinformował organ, by od 27 lutego 2018 r. nie wypłacał mu już świadczenia rehabilitacyjnego. W niniejszej sprawie kluczowe jednak jest, że przyznanie emerytury nastąpiło od dnia 7 stycznia 2018 r. decyzją z dnia 13 lutego 2018 r. Ubezpieczony nie zdawał sobie zatem sprawy, że decyzja taka została wydana zanim jej nie otrzymał. Tymczasem w aktach przekazanych przez organ brak informacji na temat daty odbioru decyzji

przez odwołującego. Nie ma przy tym podstaw by zakładać, że decyzja ta została odebrana przed dniem 26 lutego 2018 r.

Unormowanie art. 84 ust. 2 ustawy systemowej wskazuje, iż obowiązek zwrotu świadczeń powiązany jest ze złą wolą świadczeniobiorcy. Świadczenie podlega zwrotowi, gdy ten kto je przyjmuje wie, że nie ma do niego prawa, ponieważ został o tym pouczony lub wprowadza świadomie w błąd organ rentowy. Ograniczenie obowiązku zwrotu świadczeń do osób przyjmujących je w złej wierze, nakazuje przyjęcie, iż dla uznania świadczenia za nienależnie pobrane w sytuacji określonej w art. 84 ust. 2 pkt 1 ustawy systemowej niezbędne jest, by ubezpieczony wiedział o wystąpieniu negatywnej przesłanki prawa do świadczenia (o której był w sposób zrozumiały pouczony) w dacie jego uzyskania. Brak takiej wiedzy po stronie świadczeniobiorcy w dacie wypłaty świadczenia oznacza, iż przyjmuje on to świadczenie w dobrej wierze i w przekonaniu, że ma do niego prawo. Z taką też sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie, stąd też wypłaconego świadczenia rehabilitacyjnego nie sposób uznać za nienależne w rozumieniu art. 84 ust. 2 ustawy systemowej.

Zaprezentowane powyżej stanowisko znajduje poparcie w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 grudnia 2009r. I UK 174/09 LEX nr 585709, w którym stwierdzono, że wypłacenie świadczenia w sposób, na który nie miała wpływu wina świadczeniobiorcy, nie uzasadnia powstania po stronie osoby ubezpieczonej obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, a podstawowym warunkiem uznania, że wypłacone świadczenie podlega zwrotowi w myśl art. 84 ust. 2 pkt 1 ustawy systemowej jest, po pierwsze, brak prawa do świadczenia oraz, po drugie, świadomość tego osoby przyjmującej to świadczenie płynące ze stosownego pouczenia, przy czym obie te przesłanki wystąpić muszą w trakcie pobierania świadczenia, a nie po zaprzestaniu jego wypłaty.

Mając na uwadze powyższe, Sąd w oparciu o art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w sposób wskazany w punkcie I sentencji wyroku, a w pozostałym zakresie (co do samego prawa do świadczenia rehabilitacyjnego), na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

W punkcie III wyroku Sąd, na podstawie art. 102 k.p.c., odstąpił od obciążania odwołującego kosztami procesu w zakresie, w jakim ten przegrał proces, mając na uwadze, iż organ wydał decyzję nakazującą zwrot świadczenia rehabilitacyjnego od dnia 7 stycznia 2018 r. nie bacząc na datę wydania decyzji o przyznaniu emerytury, a tym bardziej na datę jej doręczenia, a zatem w żaden sposób nie odnosząc się do ewentualnej świadomości ubezpieczonego (lub jej braku) w zakresie ustania prawa do pobierania wcześniej przyznanego świadczenia.

ZARZĄDZENIE

1. (...),
2. (...),
3. (...).

15 marca 2019 r.

•